

OOST EN WEST

Officieel Orgaan der Koninklijke Vereeniging „Oost en West“
Uitgave Schefferdrukkerij, Dordrecht, Wijnstraat 47, Tel. 5700

ADRES DER REDACTIE:
Dr Kuypersstraat 5, Den Haag;
tel. redactie: 115936; giro 14574

CONTRIBUTIE:
Leden: minimum f 5.— per jaar
Donateurs: minimum f10.— p. j.

Moed houden, ondanks tegenslagen

Het bezoek van dr. Van Mook, samen met Sir Archibald Clark Kerr — wiens directe bemoeiing met Indië daarmede beëindigd wordt — en enkele Indonesiërs aan Nederland, vormt een zorgvuldig geënceneerde „laatste poging“ om in het eenmaal opgezette kader van overleg met Sjahrir tot een vorm van overeenstemming te komen. Eenige reden tot opgewektheid terzake is niet aanwezig. Waar het op neerkomt, is dat men na moeizame besprekingen in Batavia gekomen is tot een punt, waar beslissingen van Den Haag — al dadelijk met de suggestie: na nieuw overleg met Londen — noodig zijn.

De enceneering: een hartelijk afscheidsdiner met Sjahrir, het medebrengen naar Nederland van een drietal der gematigste medestanders van Sjahrir en bovendien nog enkele zeer welwillende, Nederland wel-gezinde figuren uit de Buitengewesten, de arrestatie in Indië van enkele extreme leiders, en zelfs de verzekering, dat men uit Midden-Java 14.000 geïnterneerden zal loslaten, al blijft dat maar een derde van alle gevangenen der extremisten en al duurt zelfs hun bevrijding nog 2 à 4 maanden!

In een interview bij zijn vertrek uit Indië heeft dr. Van Mook gezegd, dat de besprekingen bevorderd zijn door de overeenkomst tusschen Frankrijk en Annam.... In Londen verwacht men, dat dr. Van Mook de Nederlandsche Regeering en Volksvertegenwoordiging zal kunnen overtuigen van de noodzakelijkheid van verdere concessies, die dan echter de blijvende samenwerking in Indië zouden verzekeren.

Ietwat storend in deze als idylle voorbereide verdere capitulatie is een open brief van Sjahrir, zoo-juist even treffend als tactvol gepubliceerd in de „Daily Worker“, het communistische dagblad te Londen. In dien brief, waaronder Sjahrir's handteekening in facsimile, staat: „dat Britsche, Britsch-Indische en Nederlandsche soldaten onze vrijheidsbeweging belemmeren“, dat zij „het Nederlandsche imperialisme, het Nederlandsche fascistisch-koloniale bewind herstellen“, dat zij „de terugkerende Nederlandsche imperialisten steunen“, en de brief aan de Britsche communisten eindigt: „Uw plaats moet aan onzen kant zijn, kameraden....“

Graven op het kleine kerkhof van Tomohon, Celebes. Zoo liggen in geheel Indië de graven van tienduizenden Nederlanders, die er woonden, leefden, hun fouten en zonden begingen, maar die werkten en samen met de Indonesiërs het land opbouwden...

Het kan natuurlijk zijn, dat het een oude brief — zeg van een paar maanden geleden — van Sjahrir is. Maar dan is het de moeite wellicht waard, een démenti te vragen. Blijft het uit, dan komen toch de pogingen, Nederland te overtuigen van de mogelijkheid, verder te gaan dan in de officieele voorstellen geschiedde, in een ietwat wonderlijk licht....

Dit licht wordt niet vroolijker als men verneemt, dat gestreefd zal worden naar een heel andere figuur dan die, welke onze voorstellen voorzagen. Men komt wèl tot directe prijs-gave van soevereiniteit; men komt wèl tot radicale verkorting van den overgangstijd; men komt wèl tot erkenning, althans voor deelen van Indië, van de „Republiek“, al zal die „Republiek“ dan nog een autonoom deel zijn van een als geheel met Nederland verbonden Indië.

Dit alles kan men zien als prijs-gave, als capitulatie voor geweld in Indië en dwang van buiten, als miskenning vooral van werkelijke mogelijkheden, als miskenning niet minder van alles, wat Nederland voor Indië was en nog zou kunnen zijn.

Dit zijn: tegenslagen. Dit is het verloren gaan van veel van wat ons in Indië was toevertrouwd. De kwade kans daarenboven op het verloren gaan van het „Indische Indië“, het Indië waar de daar gekomen, geboren en gevestigde Nederlanders en de Chineezzen een even zoo permanent deel der bevolking zijn als de Javanen, de Sumatranen, de Baliërs, de Ambonneezzen.

Als men den Nederlanders, hier en in Indië, den raad geeft nochtans moed te houden, kan men wijzen op twee factoren. De eerste: in den geheelen archipel buiten Java en Sumatra,

P. KOK & Co.

Anna Paulownastraat no. 18
Den Haag, telef. 333870-1-2

verrichten

Alle Bankzaken

Safe inrichting - Assurantiën

Ant. A. Lohman

Juwelier - Horloger

Kalverstraat 138
Amsterdam-C.

Uw horloge-reparatie

kunnen wij weer uitvoeren

Van Schalkwijk & Co.

Commissionnaires in Effecten

*Behandelen gaarne
al Uwe Effecten-zaken*

's-Gravenhage, Javastraat 96
Tel. 111810* (3 lijnen) Postgiro no. 47826
Telegramadres: SCHALKEF

Hotel Pomona

(met Vegetarisch Restaurant)

Molenstraat 53, Telef. 116067*
DEN HAAG

Stelt U belang in de verschijning van een Encyclopaedie, volgens een geheel nieuw systeem, waarbij vele bezwaren, die tegen de van oudsher bekende encyclopaedie bestaan zijn opgeheven? Zoo ja, vraagt dan toezending, bij verschijning, van een prospectus betreffende de E.N.S.I.E.

Boekhandel P. v. Ketel

G. J. VAN DRIMMELEN, L. v. Meerdervoort 198b
's-Gravenhage. Telefoon 330481.

U gaat naar Indië?

Dan een

Wereld-Ongevallen-Polis

van „De Zeven Provinciën”

Ongeacht waar U zich ter wereld bevindt, of U reist per SCHIP of per Vliegtuig, „De Zeven Provinciën Wereldpolis” is steeds geldig, met inbegrip van het Molestrisico.

↓
Uw Makelaar
verschafft U
gaarne
inlichtingen

*Vandaag een cliënt
Morgen een vriend.*

Assurantie-
Maatschappij

„De
Zeven
Provinciën”
n.v.

Javastraat 1a
's-Gravenhage

HOYNG

Het beste
en oudste magazijn
voor

GESCHENKEN

G. J. R. VAN DER GAAG & ZN

Groenmarkt 27, Den Haag
Telefoon No. 112512

Drogerijen - Chemicaliën

Depôt der meest bekende
Binnen- en buitenlandsche Spécialité's

STEMPELS GRAVEERWERK
RUBBER
KOPEREN
STALEN
WARTNA
MOLEN
STRAAT 30 DEN HAAG
TEL. 114728
NAAM-EN INSTRUCTIEPLATEN-TRANSFERS

overal waar de extremistische actie beperkt bleef, is de terugkeer der Nederlanders hartelijk en met de levendigste instemming door de Inheemsche volken begroet. Zoo is in Borneo, in Celebes, Bali, Lombok, de andere Kleine Soenda-eilanden, in Timor, in Ambon en Ternate en elders op de Molukken, op Ceram en in Nieuw-Guinea, de vroegere samenwerking hervat.

De tweede: overal op Java zelf, waar men aan het schrikbewind van extremisten en terroristen een einde kon maken, zooals in de Ommelanden van Batavia door Nederlandsche troepen geschiedde, is de Javaansche bevolking verheugd, opgelucht en dankbaar weer aan het werk gegaan. Daar

zijn weer orde en rust, daar heerscht weer vertrouwen. Dit zijn twee cardinale feiten.

Het is wellicht moeilijk, de beteekenis dier feiten te doen doordringen tot het besef van die kringen in het buitenland en in Nederland zelf, welke een bepaalde „oplossing” willen forceeren. Aan de beteekenis zelf dier cardinale feiten — dat waar men dwang van vooropgezette denkbeelden, van extremisme en terreur wegneemt de bevolking van Indonesië zelf niets liever wenscht dan herstel der samenwerking met Nederland — doet die miskennis niets af. Men kan er moed uit putten, ondanks alles, voor de toekomst...

Tienduizenden Nederlanders leven in kamp-ellende

„Wij vernemen, dat op korten termijn maatregelen worden genomen om althans een deel der duizenden geïnterneerden in Oost- en Midden-Java te bevrijden. Sjarifoedin verklaarde, dat hun evacuatie eerlang zal beginnen; het Geallieerd Opperbevel keurde de maatregelen goed”, aldus een correspondent van „Oost en West”. Hij meldt ons begin April uit Batavia:

Zoo zal er eerlang — na hoeveel tijd? — een einde komen aan een toestand, die men buiten Indië zoo bitter weinig kent. Nog steeds leven tienduizenden Nederlandsche mannen, vrouwen en kinderen in Indië in kampen. Over het lot dergenen, die zich in Oost- en Midden-Java in gijzeling bevinden, zijn wij maar zeer indirect ingelicht; er blijft aanleiding tot ernstige bezorgdheid.

Maar ook dichterbij, in het wel-„bevrijde” deel van Java, leven nog duizenden in kampen. Daar staat men natuurlijk niet meer bloot aan gevaar, noch aan het dagelijksch sadisme uit den Japanschen tijd, de Nigieo brengt voedsel genoeg, men is vrij om te gaan of te staan, waar men wil... mits men iederen avond in het kamp terugkeert!

De Nederlander, die pas uit Europa komt, vraagt zich af of dit alles nu wel noodig is. Of aan het moreel en — laat ons er geen doekjes om winden — de *moraal* nog langer geweld moet worden aangedaan. Een dergelijk leven van vierde-rangskampeersders moet op iederen geest zijn stempel drukken. Er ontstaan ongewenschte stemmingen en toestanden. Slechts de sterksten onder de sterken zullen zichzelf kunnen blijven, doch ook zij ontkomen niet aan de spanningen.

Het kampprobleem is in Indië een vraagstuk van de eerste orde. Het schreeuwt om afdoening, wil men tenminste menschen overhouden, op wie straks een beroep kan worden gedaan.

Wij brachten onlangs kampbezoeken. De ervaringen waren niet prettig.

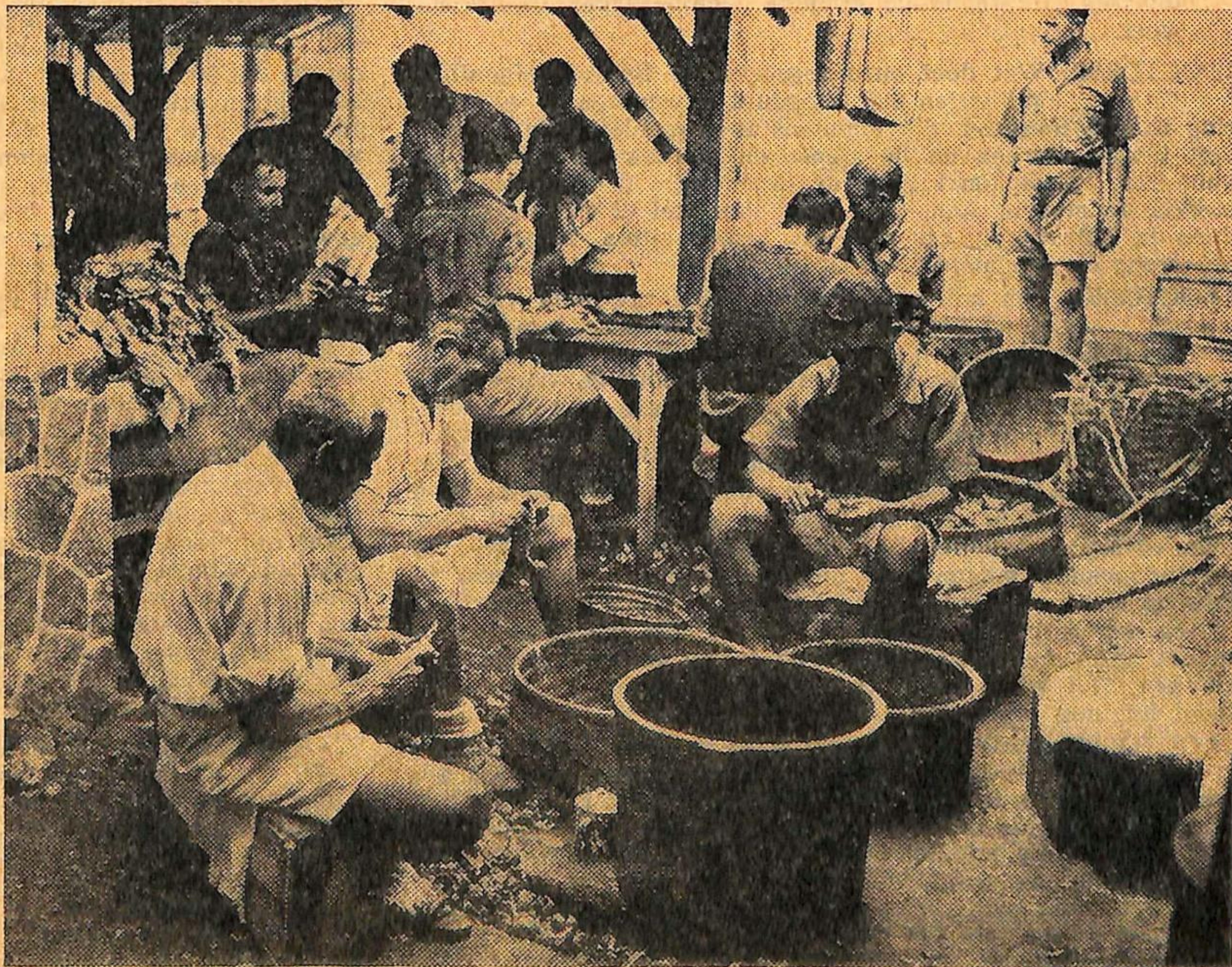
Het Tjideng-kamp te Batavia, in feite een afgezette stadswijk, is in één woord verschrikkelijk. In totaal vervallen huizen wonen hier nog steeds ongeveer 4000 menschen, opeengehoopt in kamers, waarin het vaak even hard regent als buiten, in garages of in open voorgalerijen. Al het water komt met twee tankauto's, waarvan er één steeds defect is. Hier en daar staan groote tonnen. Daaruit komen de kampmensch en emmertjes en leege blikken vullen. Het vuil strooit men op hoopen langs de wegen; een paar handkarren zorgen nauwelijks merkbaar voor afvoering. De zin voor ruilen en zwartten handel zijn diep ingeworteld; de zin voor normale verhoudingen is diep aangetast; velen komen tot consequenties, waarvan vroeger geen sprake

geweest zou zijn. Er zijn natuurlijk ook goede dingen. Aan den technischen dienst, die telefoon aanlegt, voor licht zorgt, wordt door vakmensch met verbeterd ijver gewerkt. Hun werkracht is elders zeer noodig. Maar van liquideeren van het Tjideng-kamp zal vooreerst geen sprake kunnen zijn; van de 4000 bewoners zullen maar een kleine 1400 naar Nederland gaan. Voor de anderen is geen normale woonruimte beschikbaar.

In het Kramat-kamp, dat bovendien nog gevaarlijk dicht in de buurt van rampokkers ligt, is de toestand al niet veel beter. Hier wonen nog ruim 2200 landgenooten in zeer slechte omstandigheden. Evenals elders doet ook hier de kampleiding het mogelijke, om het leven dragelijk te maken, maar de hulpmiddelen zijn gering. De twee of drie huizen, die behaaglijk aandoen, laten wij buiten beschouwing, het zijn kennelijk modelwoningen, waarheen men bezoekers leidt. De rest der bewoners leeft armelijk, armoedig, primitief.

Batavia had vroeger een doorgangsverblijf voor koelies. In dat Adek-kamp mochten die koelies hoogstens vijf dagen blijven. De Japanners stopten er 2200 Nederlanders in. Er waren afschuwelijke toestanden. Tachtig vrouwen op een kamer, waar de ratten krijgertje speelden. Welnu: in deze drukkende omgeving, waar de Japanners hun wreedheden uitvierden, leven vandaag den dag nog Nederlanders. Gelukkig zal dit kamp althans worden geliquideerd — zoo'n maand of acht na Japan's capitulatie....

Dit zijn dan alleen nog maar een paar kampen te Batavia. De regeeringsstad. De overheid moet deze toestanden toch kennen. Zij kent ze ook. Zelfs bracht mevrouw Van Mook onlangs kampbezoeken. Maar men treft in heel Java zulke kampen aan, en op Sumatra. De Nederlandsche bevolking van Indië is door elkaar geschud. Mannen zijn van hun vrouwen

Nederlanders leven nog bij tienduizenden in Indische kampen. Hierbij een huiselijk beeld van kampleven in Bandoeng.

gescheiden. Er zijn vele kinderen, die al jaren hun ouders niet zagen, en die niet weten, waar zij zijn.

Er is het formeele plan tot gezinshereeniging — maar de praktijk beslist vaak anders. Ook moesten vaak op last der geallieerde autoriteiten in allerlei kampen ontruimd worden, waarvan de bewoners snel naar elders geredigeerd werden. Zoo zijn die 3700 Nederlanders in Kandy op Ceilon terechtgekomen. Dat heen-en-weer sturen is niet op last van de Rapwi, of van de regeering, of welke Nederlandsche autoriteit ook, geschied. Maar nu staat men voor de vraag, of dat kampenleven van tienduizenden nu maar bestendig moet blijven. Daarbij is te bedenken, dat in Batavia, alles bij elkaar, thans 850.000 inwoners zijn en dat ieder huis al door meerdere families bewoond wordt. De repatriëering helpt. Wie hier blijft, moet zoo snel mogelijk weer in de normale samenleving opgenomen worden. Dat laatste is het dringendste probleem.

En dit alles betreft nu nog maar de kampen in Batavia. In bevrijd gebied. Waar men althans lichamelijk veilig is. Maar dan zijn er die tienduizenden vrouwen, mannen en kinderen, die *als gijzelaars* leven in Midden- en Oost-Java. De heeren Descoudres en Helblink hebben daar voor het Internationale Rode Kruis een onderzoek naar kunnen instellen; hun bevindingen waren niet al te somber. Maar zij zagen niet alle kampen, en in de kampen niet alles....

Eenige gegevens uit Malang.

De ellende begon daar begin October. Alweer: als er eens tijdig, dadelijk na de capitulatie, een maar zéér bescheiden aantal Nederlandsche of behoorlijke Engelsche troepen waren geweest, was alles voorkomen. Hoe dan ook: in October begon het. Op 12 October: boycot. Verbod van contact tusschen

Nederlanders en Indonesiërs. Straffen daarvoor: het in het publiek naakt uitkleeden van Europeesche vrouwen. Op 15 October: afsnijding electrisch licht bij alle Nederlanders. Op 17 October: ontvoering op vrachtauto's van alle mannen, die men te pakken kreeg. Op 27 October: afsnijding waterleiding bij alle Nederlanders. Eind November: alle Nederlandsche vrouwen moeten de kampen weer in. Buiten de stad wilde rampokpartijen. In Toempang: afslachting, op klaarlichten dag, na gruwelijke martelingen, van 32 Nederlandsche vrouwen en kinderen. Op 2 December: sluiting van de vrouwenwijk. Eerste wijkhoofd: Karnen. Een Javaasche fascist, geheel zwart gekleed, om de haverklap een zware revolver afschietend, vrouwen en kinderen najagend. In Januari: dit „kamphoofd" verdwijnt; de politie treedt iets beter op; er komt zelfs groente. Op 30 December was al een Dakota met levensmiddelen gekomen, maar toen dreef men de menschen met stokken de huizen in....

Cijfers: in de groote „wijk" in Malang zijn 8500 vrouwen en kinderen, in de marinekampen 700 mannen en vrouwen, in de gevangenis aan den Aloon-Aloon 6000 mannen en in Lowokwaroe 1000 mannen en de jongens onder de twintig, benevens het voltallig Rapwi-personeel, dat cellulair zit.

De vrouwen uit Batoe, Lawang-Singosari, Pasaroean en elders bevinden zich niet in de Malangsche kampen. Velen dier vrouwen zijn overigens.... „zoek"....

Ziet daar, zeer sober weergegeven, de realiteit der kampen. Nog slechts een zeer bescheiden deel ervan — want er zijn er vele, waarvan wij *niets* weten. Het vormen van conclusies zijn den lezer in Nederland overgelaten.

Semarangsch Dagboek

Gelukkig is thans in Semarang alles rustig. Er zijn nog de Engelsche, thans ook Nederlandsche troepen. Het verloop in Semarang was aldus: vlak na de capitulatie de hartelijkste begroeting van terugkeerende Europeanen door de Javaasche bevolking; na eenige weken verkoeling door het doorwerken van extremistische propaganda; in October de uitbarsting: arrestatie van alle Europeesche mannen, waarbij verliezen zijn te betreuren en velen ernstig levensgevaar liepen. Dat het niet tot een bloedbad kwam, komt door tijdig ingrijpen van Japanners, die verontwaardigd waren over het vermoorden van een 170-tal hunner door extremisten. Deze dagboekbladen van een lid van het N. I. vrouwencorps, die met de Rapwi in September 1945 in Semarang was aangekomen, geven de stemming en gebeurtenissen gedurende de donkere Octoberdagen uitstekend weer.

13 OCTOBER: Wat doet onze regeering in Batavia eigenlijk? Wij zitten met ongeduld te wachten op verandering in den toestand, die hopeloos is geworden. We kunnen niet verder werken en de menschen worden ontevreden en kankeren. Intusschen krijgen de Indonesiërs den tijd om zich sterker te maken. Ach, van Mook zal wel al het mogelijke doen in Batavia, er zal wel iets achter zitten, maar wij in Semarang hooren niets.

14 OCTOBER: Om half zeven worden alle inwoners van ons hotel (du Pavillon) opgepord. Er zal huiszoeking worden gehouden en wij moeten allemaal direct naar beneden. Dan worden de mannen op vrachtauto's geladen en weggevoerd door de Indonesiërs. Vervolgens worden onze kamers onderzocht en overhoop gehaald. Bijna al onze kleeren worden meegenomen. Ik heb alleen nog het uniform en de schoenen, die ik aan had. Ik kan je de woede van de vrouwen in de kampen tegen het Gouvernement niet beschrijven. Zij hebben het weer even akelig als tevoren. Ze mogen de kampen niet verlaten en de Indonesiërs mogen hun niets verkoopen. Weet men in Batavia wat hier geleden wordt? Het is nu vrede, maar ze zitten in een nog grooteren chaos dan tevoren. Wij zijn geïnterneerd in het hotel, het voedsel raakt op en de bedienden zijn vertrokken. Het water loopt ook bijna niet meer. In Soerabaja moet het nog erger zijn.

15 OCTOBER: Vanochtend vroeg werd ik gewekt door kanongebulder en het geratel van mitrailleurs en geweren. Het water in ons hotel blijkt vergiftigd te zijn. Juist ben ik aangekleed als ik op straat een vreeselijk gegil hoor. De vier Jappen, die nog bij ons in het hotel waren, worden op straat met speren aangevallen. Eén ervan wordt in stukjes gehakt, een ander onthoofd met zijn eigen zwaard, een derde met een speer dwars door zijn maag gestoken. Voortaan zijn het dus de Indonesiërs, die ons „bewaken" tegen de Jappen. In den loop van den ochtend weer een reuze gebrul op straat. Een

auto wordt aangehouden. Een geboeide Jap, die er in zit, probeert te ontvluchten. maar wordt door Javanen tegen den grond geslagen en zoo verminkt, dat hij terstond dood is. Eigenlijk vind ik het heelemaal niet erg meer. Ik zou zelf best mee kunnen doen. Beesten, die mijn vader kunnen dood martelen, kan ik ook vermoeden. Het klinkt wel erg bloeddorstig, maar ik ben er toe in staat. Ik haat ze en zie dit alles met genoegen, al is het ontzettend wreed.

20 OCTOBER: Hier ben ik weer, levend en wel. Het heeft niet veel gescheeld. Op den 16en is de slag geleverd, waar alles op aankwam. Gelukkig is hij in ons voordeel afgevoerd. Den geheelen nacht werd er al geschoten, van half vier tot half vijf was het gevecht het hevigst. Wij hadden ter bescherming tegen overvallen en kogels een kast tegen het raam geduwd en een andere tegen de deur, die natuurlijk op slot was. De Jappen omsingelden de buurt en schoten met een kanon, dat iedere minuut af ging in de richting van ons hotel. Ze richtten vrij laag, met het gevolg dat de geheele lobby in puin ligt. Een kogel is door verschillende muren de bovenverdieping binnengedrongen, waar wij zaten. Wij hadden geen water meer en vergingen van den dorst. We konden ons ook niet buiten de kamers begeven, want kogels van machinegeweren vlogen overal om ons heen. De Indonesiërs hadden nl. op onze voorgalerij en achter ons dekking gezocht. Blijkbaar wisten de Jappen dat wij in het hotel zaten, anders hadden ze het wel anders aangepakt. Plotseling hoorden we hard loopen, gegil en gebrul; de Jappen hadden ons hotel veroverd. De spanning loste zich op in een geweldige blijdschap. Al zijn de Jappen onze vijanden, de ontmoeting tusschen hen en ons was fantastisch. Ik zat op de kast door een bovenraampje te gluren, toen ze binnenvielen. Eerst zag ik geweerloopen achter een muur verschijnen, daarna hun hoofden en toen een luid gejoel. Het deed me denken aan een „Wild West" film. Beneden ook. Alles overhoop, stoelen kapot en ondersteboven, tafels omvergegooid. Alleen de doodgeschoten barkeeper ontbrak aan het tooneel. Toen moest er onder een regen van kogels voedsel van het eene gebouw naar het andere gebracht worden. Het vuur werd echter vlug gestopt. De Jappen gedroegen zich voorbeeldig, wat heel gek klinkt, maar waar is. Ze hebben ons leven gered en hadden niet veel later moeten komen.

22 OCTOBER: Eindelijk zijn de troepen gekomen. Wat een opluchting! Beetje bij beetje komen de mannen terug uit de verschillende gevangenissen, waar ze door de Indonesiërs in gezet waren. Wat ze daar meegemaakt hebben, is niet te beschrijven. Twee van de onzen zijn niet teruggekomen, onze commandant en een sergeant van de Rapwi. Voor de oogen van de anderen werden zij met 150 Jappen in een zaal gestopt en vermoord. Een van de Jappen schreef met zijn eigen bloed op den muur: „Dit hebben de Indonesiërs gedaan, niet de Hollanders!"

De realiteit: Het volk wil rust en orde

De zware tropische buien van Januari en Februari hebben het prachtige werk niet verstoord waarmee de Nederlandsche troepen — eindelijk — konden beginnen, toen — eindelijk — van de Britsche autoriteiten de instemming verkregen was met het voorstel door Nederlandsche troepen in een wat grooter gebied om Batavia heen ordelijke toestanden te laten herstellen. Hun opdracht was deze taak zoo geruischloos mogelijk te verrichten; extremistische elementen, boeven en terroristen te arresteren of te verwijderen en de goed willende bevolking te overtuigen, dat ze weer in orde en rust haar leven zou kunnen hervatten. Het wordt wel tijd, dat wij in Nederland begrijpen, dat hier een kernpunt ligt voor het begrip van de geheele situatie in Indië en wel in deze waarheid:

Overal waar onze troepen orde en rust hebben hersteld, overal waar in de ommelanden van Batavia de Nederlandsche driekleur weer waait, is de bevolking tevreden, dankbaar en gerustgesteld.

Men is begonnen met de strooken gelegen ten Z.W. en ten W. van Batavia. De bewegingen onzer troepen werden ondernomen door een vijftal detachementen. Er waren drie bataljons beschikbaar; het vierde vervulde wachtdiensten in Batavia en Priok, het eerste werkte ten O. van de Tjiliwoeng, het tweede in het gebied ten W. van die rivier.

Voor wie dit gebied kent is het geen geheim, dat het sedert onheugelijke tijden een gevaarlijk gebied geweest is, dat het er wemelde van rampokkers, dieven en moordenaars, waardoor het noodig bleek dat vroeger behalve de veldpolitie er ook marechaussees optraden. De schrik voor de benden zoowel als voor de solitaires onder de boeven zat er diep in bij deze bevolking. Zij was nimmer zeker van have, goed en leven. Het kan dan ook geen verwondering baren, dat onder de kort geleden nog heerschende chaotische toestanden het dievenpak de kans schoon zag om zijn slag te slaan, hetgeen vrijwel straffeloos geschied kon, daar de „republiek” nooit veel aandacht heeft gehad voor het beteugelen van wanordelijkheden en overal schromelijk in gebreke blijft om de eigen bevolking de bescherming, de rechtszekerheid en veiligheid te geven, waarnaar zij uiteraard sterker verlangt dan naar iets anders. Daarbij komt nog, dat het meerendeel der schavuiten de kans aangreep om onder het mom van „nationalisme” thans volmaakt straffeloos het bekende roovershandwerk te verrichten. Opmerkelijk is het dat noch op de desa-bijeenkomst, noch in gesprekken, die met Indonesiërs van allerlei rang en stand in dit gebied werden gevoerd, ook maar een enkele maal de woorden pelopor of pemoeda's gehoord werden, er was maar één aanduiding: orang djahat. Het was of al deze menschen nauwelijks enige aandacht hadden voor politiek, nauwelijks interesse hadden voor het bestaan van een „republiek” — en toch, in dit gebied zijn enkele zware botsingen geweest tusschen onze militairen en pelopors of pemoeda's, voordat er overgegaan kon worden tot het scheppen van ordelijke toestanden, voordat het duidelijk gemaakt was, dat het gezag in handen was van de Indonesische bestuursmannen, dat men weer met vertrouwen naar zijn loerah gaan kon en dat diens opdrachten gehoorzaamd konden worden, zonder dat zij doorkruist werden door eigenmachtig en eigendunkelijk optreden van intimideerende, terroriseerende en brandschattende benden.

Deze bevolking, gewend als zij was aan soortgelijk optreden tot in een ver verleden, schijnt de toevoeging van een politiek tintje daaraan nauwelijks de moeite waard geacht te hebben om er

door een medewerker in Indië

aandacht aan te geven. De „djahats” zijn weg! — dat waren de woorden, die wij strijk en zet vernamen, dat was voor hen allen blijkbaar de verlossende gedachte, de eenige gedachte. En het zijn onze militairen geweest, die in enkele weken tijds dit werk volbracht hebben. Ook dat werd herhaaldelijk met vreugde meegedeeld. Hoe belangrijk dit laatste in de oogen dezer bevolking zijn moet, is gemakkelijk in te zien, wanneer men bedenkt hoe jaren achtereen de Japansche militairen vrijwel even straffeloos en brutaal tegenover hen optraden als tevoren de rampokkers, hoe zij gedurende al die jaren gedwongen waren om, nadat het militaire bewind beslag gelegd had op drie vijfden van den oogst (en een vijfde volgens gebruik afgestaan moest worden aan de plukkers), zich vaak nog van een deel van het restende vijfde deel beroofd zagen door

individueel optredende Japansche militairen. Deze menschen zagen in de Japanners een soort super-rampokkers en na de capitulatie kregen zij voor hen in de plaats imitatie-Japanners zooals dezer dagen een Indonesiër het kernachtig uitdrukte, die in hun houding en gedrag tegenover hun eigen landslieden nauwelijks onder deden voor den Japanschen leermeester. Uit de verhalen blijkt hoe de „echte” of gefingeerde pelopors op brute wijze hormat afdwongen, bij het minste of geringste tekort aan „eerbied” er op slaan en trappen, kortom de bevolking kwam, wat dit betreft, na de capitulatie te Tokio van den regen in den drup. Is het wonder, dat deze menschen voor „politiek” weinig aandacht hebben? Is het niet licht te begrijpen, dat de verlossing van deze nieuwe „oorlogsheeren”, die in hun oogen volkomen gelijkstaan met de van ouds bekende desaterroristen, reden geeft tot groote erkentelijkheid van de zijde der bevolking, erkentelijkheid, die zich richt tot onze militairen?

Het behoeft nauwelijks gezegd, dat van deze gunstige positie door de militaire overheid het beste gebruik gemaakt wordt. Strikte orders aan allen om zich behoorlijk, eerlijk en ordelijk te gedragen worden blijkbaar even strikt nageleefd. Immers nergens is in dit gebied eenig spoor van vrees voor de militairen, hetgeen wellicht het duidelijkst blijkt uit het feit, dat zelfs kleine kinderen vrij en onbevangen rondloopen te midden van onze jongens, zoowel in een militair centrum als Polonia bij Mr. Cornelis, als elders waar zich Nederlandsche soldaten bevinden. Het algemeen gevoelen van veiligheid, van herstel der voorheen gewend door het gezag gedragen orde, is dan ook een der opmerkelijkste aspecten in gansch dit gebied.

Een patrouille duikt weg achter een tank, die onverwacht beschoten wordt door extremisten.

Sawahs, die verlaten waren, worden weer ontgonnen; leeg gekomen huizen weer bewoond; ontvolkte pasars wriemelen weer als van ouds van de verkoopers; stalletjes, warongs zijn heropend, het verkeer langs den weg herkeeg het normale aanzien en duizenden vruchten- en groenteveerkoopers bewegen zich dagelijks naar Batavia, niet langer beducht dat brutale rekels hen onderweg berooven zullen van hun goederen en hun winst of beide. Er wordt weer gelachen en geschertst, het is alom een leven en bedrijvigheid en werkzaamheid, die elders helaas nog maar al te zeer gemist worden. In dit verband zij hier nog melding gemaakt van een heugelijk verschijnsel, namelijk het volslagen ontbreken van werkschuwheid, die een der verontrustende kenmerken is bij vele bevolkingen in bezet gebied na de bevrijding. Schamele kleeding, gelapte baadjes en sarongs, een ziekelijk voorkomen en heel wat magere lichamen vormen de eenige verschijnselen, die zouden doen bevroeden dat er „iets gebeurd was”, wanneer iemand hier plotseling een vergelijking zou moeten maken met vóórheen. Verder heeft het normale leven zich hersteld en is de gansche ingewikkelde machinerie van de Indonesische volkshuishouding schijnbaar weer op gang. In werkelijkheid ontbreekt er nog veel dat tijd en zorg kosten zal, alvorens er van volledig herstel sprake is. Er worden desa-bijeenkomsten gehouden. Daar zitten dan op rijen stoelen de loerah's en andere vertegenwoordigers van de bevolking, leden van het herstelde desabestuur en daartegenover de vertegenwoordigers van het militair gezag en het Europeesch B.B. Men spreekt dan over allerlei volksbelangen: hervatting van het onderwijs, de rechtspraak, de muntcirculatie, den landbouw, enz.

Wat daarbij opviel, was de vrije onbevangen toon, het ontbreken van allen schroom bij het uiten van meeningen, de stelligheid waarmede men durfde ingaan zelfs tegen voorstellen van de hoogste leiding, terwijl toch van onbehoorlijkheid geen sprake was. Integendeel, de toon en de stemming op deze bijeenkomsten waren die van menschen, die gezamenlijk een vrij moeilijke taak te verrichten hebben en die deze in wederzijdsch vertrouwen willen uitvoeren. Onder de loerah's waren gerimpelde figuren in den dienst vergrijsd, naast jeugdige menschen in shorts en shirt. „O.K.!” roepen de Indonesiërs overal langs den weg als de auto's passeeren. Zij steken daarbij lachend hun duim omhoog. Het doet wat vreemd aan, maar het is echt. En op eenzame landwegen zag men alleen-loopende Europeanen, ongewapend, onbevreesd. Er was daarbij geen bravour, ook niet toen de legercommandant en generaal Schilling zonder bewaking zich per auto door dit gebied begaven. Er is geen reden te vreezen te midden van deze goedwillende, werkzame tienduizenden. Het is duidelijk: hier is geen haat tegen ons. Er was haat, haat tegen alle gezag, kunstmatig gekweekt bij een kleine groep discipelen der Japanners, die thans zijn verdwenen. Met het verdwijnen dezer discipelen keerden orde en rust weer, werd de Indonesiër wederom zich zelf en ging hij aan den arbeid.

„Zou dat over geheel Java zoo kunnen gaan als hier?” aldus een vraag.

„Ongetwijfeld!” was het antwoord van een der voornaamste medewerkers aan het stichten van dezen nieuwen vrede, een Indonesisch kapitein.

VEREENIGINGSNIEUWS

1. In vele gevallen wordt bij adresveranderingen alleen het nieuwe adres opgegeven, terwijl het oude adres onvolledig of in het geheel niet vermeld wordt. Ter voorkoming van onnoodigen arbeid door onze administratie wordt dringend verzocht ook het oude adres steeds er bij te vermelden.

2. Volledig contact met de leden, die in het buitenland vertoeven, dat gedurende de oorlogsjaren niet of sporadisch is mogelijk geweest, is wederom tot stand gebracht.

Zoo mochten wij bezoek ontvangen van Dr. W. J. Goslinga, voorzitter van de Afdeling Curaçao van onze Vereeniging, die o.m. ons het financieel jaarverslag van de afdeling ter hand stelde. Het bestuur bestaat uit de heeren: Dr. W. J. Goslinga, Voorzitter; J. W. J. v. d. Linde Schotborgh; T. B. S. Goei, secretaris; Dr. A. W. Pot. Het ledental van de Afdeling Curaçao bedroeg per 1 Januari 1945 110 leden.

Nieuw Guinea in het Rijk

Het is zeker merkwaardig, en een bewijs van levenskracht, dat onder de Nederlandsche ex-krijgsgevangenen en geïnterneerden in Siam een beweging is ontstaan, die zich aandient als „Grootere Nederland Actie”. Aan een te Nakon-Paton in Januari 1946 gedrukt manifest ontleenen wij het volgende:

Men kan verwachten, dat de werkmogelijkheid voor den Europeaan in Indië een gevoelige klap zal krijgen. Bestaat daar compensatie voor? Kunnen wij Nederland een 13e provincie geven (Minahasa en Ambon de 12de zijnde)? Een gebied, waar onze Indo-Europeesche landgenooten een gelijke kans krijgen, waar een zuiver Nederlandsche gemeenschap gesticht kan worden en wij de waardevolle tropische producten kunnen voortbrengen?

Men meent: in Nieuw-Guinea.

Aangevoerd wordt, dat daar een land ligt, zestien maal groter dan Nederland; met een klimaat vanaf tropische hitte tot wintersche koude — de sneeuwbergen! —, een land met ruimte. Als wij daar iets van maken, is er werkgelegenheid op groote schaal, het „Indo-probleem” wordt opgelost, er is toekomst voor allen. De groep, die zich in Siam gevormd heeft, beveelt dit krachtig aan; de Europeaan kan in de tropen wel degelijk zwaren arbeid verrichten, zeggen zij; de moderne wetenschap kan ongezonde streken zeer gezond maken; met toepassing van moderne kennis en techniek kan Nieuw-Guinea snel worden opengelegd; voor een goede verhouding met de autochtone bevolking — een paar honderdduizend menschen in heel het onmetelijke gebied — kan gezorgd worden.

De initiatiefnemers dringen aan op organisatie, op studie, op voorbereiding, maar ook op durf en energie. Nieuw-Guinea moet dan losgemaakt worden van Indië; het moet een aparte status krijgen als zelfstandig Rijksdeel, geheel los van Indonesië, gelijkgerechtigd aan Suriname en Curaçao en Indonesië zelf. Opmerkelijk is, hoe hier een gedachte opleeft, die ook in Indië lang geleden werd uitgesproken. Toen dacht men nog aan Nieuw-Guinea als „kolonie van Indië”; nu wil men het juist van Indië zien losgemaakt en als zelfstandig Rijksdeel naast Indië en Nederland zien geplaatst. Het is de vraag, of in Nederlandsche regeeringskringen de fantasie en de wil tot ondernemen aanwezig zijn, en of in het Nederlandsche volk wel de kracht voorhanden is, noodig om dit alles te verwezenlijken. Maar alleen al als teeken van levensmoed van Indische Nederlanders, in wie deze gedachte wél gegroeid is, ofschoon zij jaren van ellende en ontbering in Japansche krijgsgevangenschap achter den rug hebben, is het geval moedgevend en opbeurend.

Terug in het moederland

Een lezeres te Eindhoven was getuige van de aankomst van de „Tegelberg”. Zij zendt ons een beschrijving, waarvan wij iets willen vermelden.

De passagiers komen in de hal, ontvangen geld, distributiekaarten, de welkomstrede van H. M. de Koningin, een gezellig rolletje met een rood-wit-blauw strikje, pakketjes met chocolade, bonbons, sigaretten, tabak. Er wordt koffie geserveerd, melk, broodjes, met weldoende hartelijkheid. „Nederland Helpt Indië” doet, bijgestaan door de U.V.V., prachtig werk.

Men begeeft zich dan naar aangewezen vakken, en vandaar naar de bussen. Onze lezeres vertelt dan, hoe zij aan boord een ruim binnenstaple met twee tulpen en een narcis in de hand. Kinderen vroegen, of ze werkelijk echt waren. Moeders vertelden: dit waren nu tulpen... En men voelde zich werkelijk in Nederland.

Het tekort aan plaatsruimte verbiedt ons, thans meer te vermelden van dit verslag, dat met een woord van warme lof voor organisatie en toewijding eindigt. Slechts dit: als U van Indië houdt, helpt dan, zooveel ge kunt „Nederland Helpt Indië”.

onze kunstkalender

De prijs van onze Kunstkalender is verlaagd op slechts f1,25, uitgevoerd in drie kleurendruk, naar olieverf schilderstukken van v. Meeteren Brouwer, en verkrijgbaar bij de Schefferdrukkerij, Wijnstraat 47, Dordrecht, Postrekening 2456. Franco toezending. Afmeting 32 x 45 cm.

De Kalender bevat afbeeldingen van: Java, Curaçao, Sawahs op Java, Ossenkar, School Suriname en Strand Java.

ERVARINGEN EN REALITEIT IN INDIË

(door een medewerker)

Hieronder volgt een aantal bijzonderheden, welke juist in dit beslissend stadium voor Indië en Nederland van betekenis zijn voor een juist begrip van den toestand. De ervaring: nog altijd wordt de massa op Java geterroriseerd door een verdwaasde minderheid; de realiteit: waar deze verdwazing zich niet van de geesten meester maakte of waar zij doorbroken werd komt de gehechtheid aan de vroegere verhoudingen vanzelf weer boven.

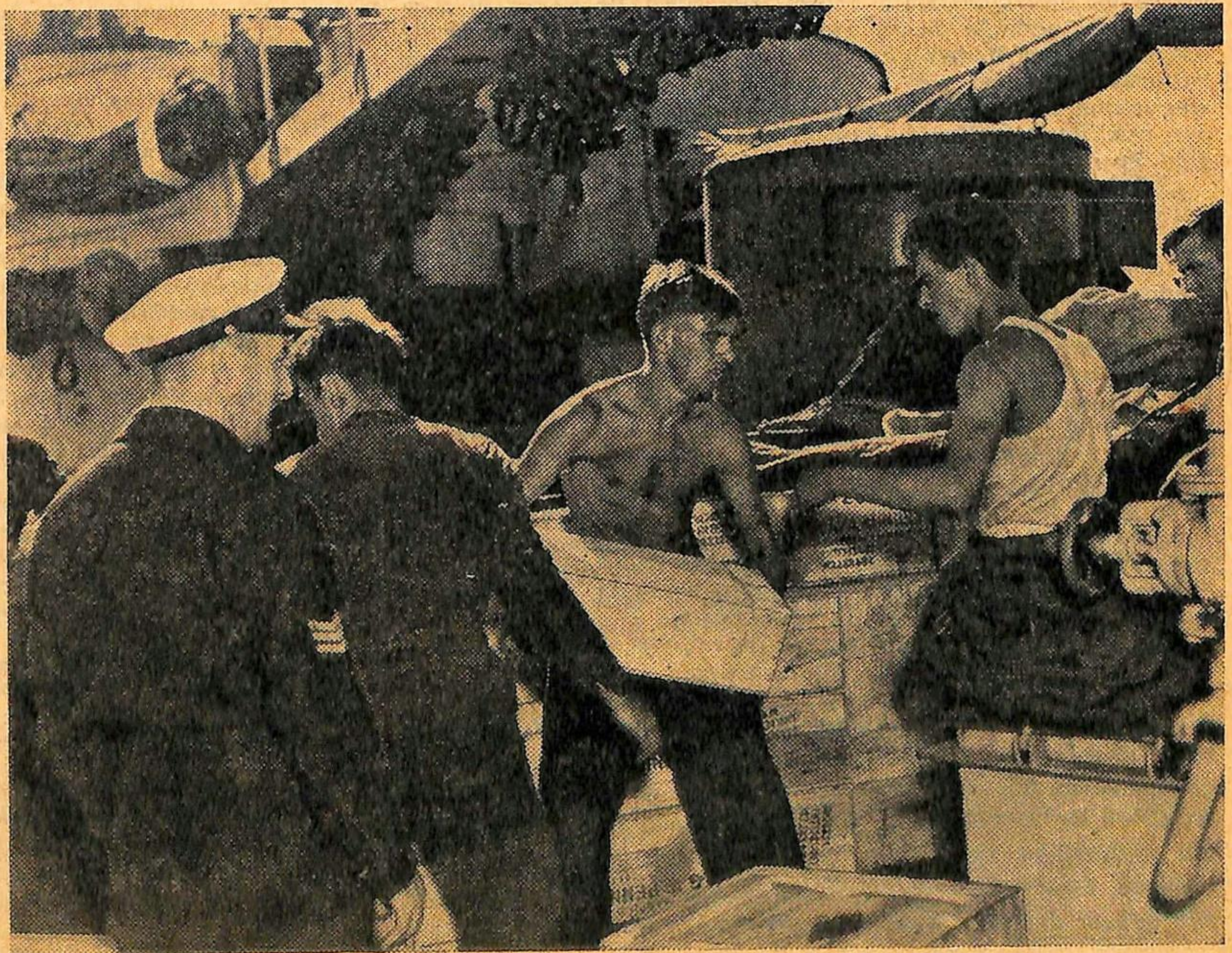
Een Nederlander wandelde op 7 Januari jl. achter het Bandoengsche station en werd daar op klaarlichten dag door Indonesiërs gevangen genomen. Sedert deze arrestatie „in het belang van de veiligheid van de Republiek” — zooals de formule steeds luidt — werd de gekidnapte van de eene gevangenis naar de andere overgebracht, nu eens was het een hotel, dan eens een kampje (40 kilometer van Bandoeng naar het Westen), dan weer eens een bergoord (20 kilometer naar het Zuiden), dan een desa, dan een donkere cel in een Bandoengsch gebouw. De man was noch militair, noch in N. I. overheidsdienst, noch droeg hij wapens. Hem werd dan ook niets feitelijks ten laste gelegd, hoewel hij aan eindeloze verhooren onderworpen werd, waarbij mishandeling echter — dit ter eere van zijn speciale bewakers! — slechts zelden plaats had. Hij kreeg op den duur evenwel den indruk, dat men hem er van verdacht iets af te weten van een — overigens niet bestaande — geheime zender in Noordelijk Bandoeng.

Het bleek hem op al zijn gedwongen rondzwervingen, dat er Nederlandsche geïnterneerden aanwezig zijn te Madjalaja, Tjiparaj, Dajeuh Kolot, Tjigarellong, Soerang, enz.

Overigens werd het hem duidelijk, dat de TRI er op uit was het gezag geheel in handen te krijgen. Tot dit doel waren alle leiders van de Angkatan Pemoeda Indonesia in den Preanger gearresteerd, terwijl hun volgelingen de wapens hebben moeten inleveren. De TRI treedt, volgens onzen zegsman, zeer krachtig op tegen moord, diefstal en daden van terreur. Eens werden hem zelfs excuses aangeboden voor mishandeling, waarbij vermeld werd dat de daarbij actieve functionaris de „belanda's haat”. Het was een gewezen Hei Ho militair.

Deze mededeelingen geschieden op gemoedelijke wijze en in het Hollandsch, welke taal ook gebezigd werd bij de dagelijks plaatsvindende „verhooren”. Overigens was er ruimschoots gelegenheid om daarnaast samenspraken te hebben met „officieren” en andere legerautoriteiten, die voor zoover deze de taal beheerschten alle in het Nederlandsch gevoerd werden. Daarbij bleek dat mentegen de Nederlanders individueel, noch als groep, voorin genomen is. Politieke of economische beweegredenen waren klaarblijkelijk dezen menschen te eenenmale vreemd bij het bepalen van hun „standpunt”, dat steeds werd aangeduid met den wensch om „merdeka” te wezen. Herhaaldelijk stelde onze arrestant de vraag, wat zij daarmee eigenlijk bedoelden, waarop strijk en zet de explicatie volgde, dat dit beteekende een levenswijze zooals men die kende van de Europeanen van vroeger, d.w.z. een leven in goede huizen, met behoorlijke of fraaie meubelen, met auto's, met hoog salaris etc. Op de vraag waar men dacht het geld voor deze dingen vandaan te halen, volgden uiteenloopende antwoorden, antwoorden die blijk gaven van de meest grenzenloze onnoozelheid tot: „Wel, daar zullen

Amerika en Rusland ons wel aan helpen!” Sommigen meenden dat het wel mogelijk zou wezen van de V. S. geld in ruil voor goederen te krijgen. Deze TRI-leden, van wie het wel en weer der republiek afhangt, zijn voor het meerendeel zeer jeugdige menschen, de meesten jonger dan 18 jaar. Zij zijn de ieder bekende gemoedelijke vriendelijke kereltjes, die echter plotseling fanatiek worden, wanneer „actie” geëischt wordt. Daarbij bleek een zekere discipline aanwezig te zijn. De officieren bleken zelden geoefend in de militaire vakken, behalve voor zoover zij thans of tijdens de bezetting door de Japanners daarvoor werden of worden opgeleid. Over de toekomst van Indonesië en evenmin over de droevige huidige situatie wordt door deze knapen nagedacht. Ergens achter in hun voorstelling ligt vaag het beeld van hulp van de zijde van Amerika of Rusland, voor iets dat zij overigens niet nader vermogen aan te geven. Films uit Hollywood, alsook een ideale voorstelling aangaande de humaniteit van de heeren in Moskou, schijnen hierbij wel een bepaalde vormgevende kracht te bezitten. Er is echter ook nog een ander beeld: dat van fanatieke, min of meer militair getrainde, zwaar bewapende jongeren, die een guerilla-legermacht vormen, waarmee niet te spotten valt. Een geduchte macht. Onder die jongeren heerscht metterdaad een bezieling, die hoe dan ook gewekt en min of meer pathologisch gegroeid, een aanzienlijk deel uitmaakt van de effectieve strijdkracht. Men herinnert zich, dat maanden geleden generaal Christison, naar we meenen, in een legerorder vroeg of deze jongeren wel wisten dat „zij het sterkste leger ter wereld uitdaagden” — of woorden van gelijke strekking. Welnu, reeds is overduidelijk gebleken, dat dit sterke leger dan toch maar een tegenstander heeft, die in staat is dat leger de handen vol te geven, ook al moet daarbij in het oog gehouden worden, dat de Britten niet offensief optreden en slechts schieten, wanneer zij beschoten worden. Ten overvloede wellicht dient herhaald te worden, dat men de innerlijke kracht van het eerlijk nationalistisch streven der Indonesiërs evenmin ooit onderschatten mag. Daartoe bestaat zelfs geen aanleiding wanneer men opmerkt, dat deze beweging het niet beneden zich acht, zich als het ware te verschuilen achter de misdadige acties van het grauw, van boeven en moordenaars. Want — nog steeds wacht de wereld op een openlijk woord van afkeuring voor het wanbedrijf van misdadige benden, die weerloze vrouwen en kinderen afslachten. Dat woord werd nog niet gesproken, hetgeen velen wel de vraag op de lippen brengt: „Wanneer men meent dergelijk wanbedrijf noodig te hebben tot dekking van eigen streven, hoe staat het dan met de diepte en de kracht en vooral ook de humaniteit van dat streven?”

Nederlandsche matrozen van de „Piet Hein” laden op dezen jager een deel der voorraden voor de Indische bevolking, die in Australië door de stakers worden aangehouden.

Een nieuw beleid voor Suriname

(door een medewerker)

Er zijn natuurlijk andere factoren dan die eene, welke onlangs in een artikel in „Oost en West” genoemd werd als allesbeheerschend: de geringe bevolkingsdichtheid, die de langzame ontwikkeling van Suriname bepalen. Zoo zijn er:

1. het feit, dat tot en met 1940 in Nederland alle aandacht uitging naar Oost-Indië en men, na de vele teleurstellingen, tot eenig forsich initiatief in Suriname maar uitermate moeilijk overging;

2. het feit, dat waar men al bitter tekortschoot inzake het wekken van wezenlijke volksbelangstelling voor een meer algemeene bekendheid met Oost-Indië, men tot eenige verbreiding van kennis omtrent Suriname in het geheel niet kwam;

3. het feit, dat het ministerie van Overzeesche Gebiedsdeelen op het stuk van Suriname maar uitermate beperkt en, op uitzonderingen na, ook minder gelukkig geëquipeerd was.

Er waren afwijkingen van deze regels. Zoo was er het werk van het Suriname Studie Syndicaat. Zoo was er de reis van dr. Van Blankenstein met zijn ook in boekvorm samengevatte artikelen. Zoo was er, in den laatsten tijd, het werk van den te vroeg ontslagen Mühlentfeld. Helaas bleef dit alles incidenteel. En op dit oogenblik, nu Nederland zoekend en tastend een weg vindt om tot Oost-Indië in een nieuwe verhouding te treden, welke verdere samenwerking mogelijk moet maken, blijft Suriname op den achtergrond.

Natuurlijk: ook voor Suriname werkt de voorbereiding voor de Rijksconferentie. Dat werk echter raakt de staatkundige verhoudingen alleen. Daar zal men allerhande wijzigingen in kunnen brengen en die komen uiteraard hier op neer, dat op den duur Suriname een zelfstandig, zelfbesturend Rijksdeel wordt. In de economische en de sociale ontwikkeling van Suriname blijft Nederland dan niettemin een groote taak behouden, te groot en te belangrijker, omdat in Suriname nog zoo veel te doen blijft.

Veel te doen... Er werd veel gedaan, in de oorlogsjaren. Het bauxiet van Suriname heeft geholpen, den oorlog te winnen. Suriname leverde een stevig deel van alle bauxiet, welke Amerika noodig had; met name voor de vliegtuigfabricage was de aluminium onmisbaar. Men kan — daar er toch niets meer aan te doen is — beter in het midden laten of de bauxietconcessie aan de Amerikanen verleend werd op voorwaarden, welke de best-bereikbare waren. Het blijft de vraag of men voldoende gedacht aan het feit, dat concessies voor ontginning van bodemschatten — geheel anders dan die voor cultures, transport e.d. — beteekenen: toestemming tot het wegvoeren van onvervangbare natuurlijke rijkdommen. Hoe dan ook, de Amerikanen kregen hun bauxiet, Suriname kreeg geld, en rond tienduizend Surinamers kregen goedbetaald werk.

„Schijnwelvaart”, zei dr. A. A. L. Rutgers, staatsraad en oud-gouverneur, die dezer dagen uit Suriname terugkwam, waar hij met mr. Albarda en mr. Philips was inzake deviezen- en valutakwesties. En hij wees er op, dat voor de Caraïbische gebieden groote bedragen worden besteed door Amerika en Engeland. „Nederland kan ten aanzien van Suriname nauwelijks achterblijven”, zei dr. Rutgers.

Dat kan natuurlijk ook niet. In „Oost en West” werd kort geleden dan ook al het officieele plan gepubliceerd, dat vijftien miljoen zal kosten. De lezing evenwel van de voornemens inzake de gedetailleerde besteding van dat geld zal nauwelijks veel geestdrift wekken. Noch in Nederland, noch in Suriname. Er staan in dat plan tal van ongetwijfeld nuttige voorzieningen, waarvan enkele stellig uit de normale staatsinkomsten betaald moesten worden, maar men mist de wat bredere allure.

Men mist: een duidelijk en welomlijnd beleid, dat gericht is op het sterker maken van de economische grondslagen.

Men mist vooral: geestdrift en vertrouwen.

Men mist het stellen van dit probleem:

Suriname is een uitermate dun bevolkt land met nog zeer rijke, onontgonnen bodemschatten. Niet alleen bodemschatten in den vorm van mineralen als bauxiet en goud, maar ook het bosch en de vruchtbaarheid van den grond. Hoe kan men nu die natuurlijke rijkdommen van Suriname tot ontwikkeling brengen, zoodat Suriname zelf, en Nederland, en de wereld in zijn geheel daarvan zegenrijke gevolgen ondervinden?

Dat is het probleem. Dat is een levensvraag voor Suriname en voor Nederland. Daarom zal een ander beleid noodig zijn, dan dit eerste jaar van Nederland's bevrijding gevoerd is. Daartoe zal men allereerst alle deskundigen moeten vereenigen, hier en ginds; er zal een meer dan adviseerend college moeten zijn, dat meer dan een commissie is. Als men op die wijze tot een wezenlijk levend, en krachtig, en overtuigd beleid inzake Suriname is gekomen, is het tijd om tegelijk in Nederland ook de publieke belangstelling voor Suriname onder jong en oud te wekken. Eerst dan, pas wanneer men metterdaad alle beschikbare krachten voor advies en uitvoering heeft samengetrokken, en wanneer men tevens gezorgd heeft voor de juiste outilleering der geheele ambtelijke bemoeiing inzake Suriname, en wanneer men dan begonnen is met het opwekken der belangstelling van het publiek, dan eerst kan gesproken worden van het begin van een nieuw beleid voor Suriname.

Dan kan, wat de materiele zijde aangaat, ook aanstonds begonnen worden aan urgente problemen: hoe kan de rijkdom van Suriname's bosschen ontgonnen worden? En hoe kan de voedsel-, met name de rijstproductie, verhoogd worden? Om bij deze twee te blijven — de uitvoerbaarheid van de houtwinning op groote schaal, door den heer Gonggrijp zoo krachtig bepleit, is uiteraard mede een zaak van werkkrachten; dit is ook het geval met de rijstproductie. Het is dus noodig, dat voor beide problemen snel antwoord wordt gegeven op de vraag: kan de houtwinning zoo sterk gemechaniseerd worden als de heer Gonggrijp zich dat met Amerikaanse machines voorstelt; en kan de rijstcultuur in Suriname inderdaad met tractors, zaai- en maaimachines geschieden, zooals onlangs beoogd werd?

Ook deze concrete vragen zullen pas deugdelijk beantwoord zijn, indien men gekomen is tot opwekking, tot het samenbrengen, tot mobilisatie van alle deskundigen en met werklust inzake Suriname bezielde. Pas als men daartoe komt is er kans, dat men dit nieuw beleid voor Suriname vindt — die nieuwe politiek voor het land, waar nog geen kwart miljoen menschen woont in een gebied zoo groot als Java en vier maal zoo groot als Nederland.

Boeken over Indië

Dr. C. Hooykaas: „Modern Maleisch zakelijk proza”.
J. B. Wolters, Groningen 1946.

„Een der meest probate middelen om iemand een tegenzin te doen krijgen in het Maleisch en alles wat in deze taal geschreven wordt is de beproefde methode, hem bij het lezen kinderachtige verhaaltjes voor te zetten, alsof de geest van Maleischschrijvers zich slechts bezighoudt met het probleem, hoe een schildpad een aap te slim af is, enz. Een ander patent middel om den gemiddelden belangstellende af te schrikken van Maleische studie is het in omloop brengen van woordenboeken, die den gebruiker voortdurend begeven, niet alleen bij de lectuur van kranten, die veelal ratjetoe-Maleisch bevatten, maar evenzeer bij verzorgd modern proza. Hoe voortreffelijk deze twee middelen gewerkt hebben blijkt o.a. uit de onkunde veler Europeanen aangaande dit moderne Maleisch, dat als vertolker van de gedachten en gevoelens die in den Indonesischen archipel leven terecht bahasa Indonesia heet”.

Aldus het voorwoord tot de tweede druk van Hooykaas' prozabloemlezing. Zij bestaat vrijwel geheel uit artikelen die indertijd — hoe lang lijkt het geleden! — in de periodieken van Volkslectuur verschenen. Zoowel de onderwerpen als het gebezigde Maleisch zijn modern.

Deze herdruk is ontstaan met medewerking van prof. dr. G. W. J. Drewes; de woordenlijst achterin kon, nu van Van Ronkels Mal.-Ned. Woordenboek de vierde druk verschenen is, bekort worden.

Minder dan ooit kan iemand meer naar Indië gaan, die zich niet behoorlijk in het Maleisch verstaanbaar kan maken, en het zelf niet goed verstaan kan. Bij de studie is deze bloemlezing een noodzakelijk, nuttig, bijna onmisbaar hulpmiddel.

Mr. J. Eggens: Het „misbruik van recht” en de vrijheid.
J. B. Wolters, Groningen 1946.

De rede, door prof. mr. Eggens uitgesproken in tegenwoordigheid van den G. G. op den 17den herdenkingsdag van de stichting der Rechtshoogeschool te Batavia, op 28 October 1941, is daar toen — vlak voor de oorlog met Japan begon — nog

in druk verschenen. Die uitgave heeft Nederland niet meer bereikt. Nu is een herdruk verschenen. Als conclusie formuleerde de spreker „misbruik van recht” als een daad welke „aanvankelijk — in abstracto — rechtsuitoefening schijnt, om uiteindelijk — in concreto — een onrechtmatige daad te blijken.”

De stormen, die al over de wereld gingen, toen de rede werd uitgesproken, en de vloedgolf van oorlog en verwoesting, die vlak daarna ook over Indië zou breken, hebben een zoo allesoverheerschende en overstelpende menigvuldigheid van schreeuwend onrecht gebracht, dat de aandacht voor subtiele onderscheidingen tusschen schijnbaar recht, en misbruikt recht, en ongeloorloofde uitoefening van recht wel zeer verzwakt is. De belangstelling voor deze dialectiek zal eerst terugkeeren, als de oude stevige rechtsbegrippen overal, in Nederland en in Indië, weer steviger geworteld zijn.

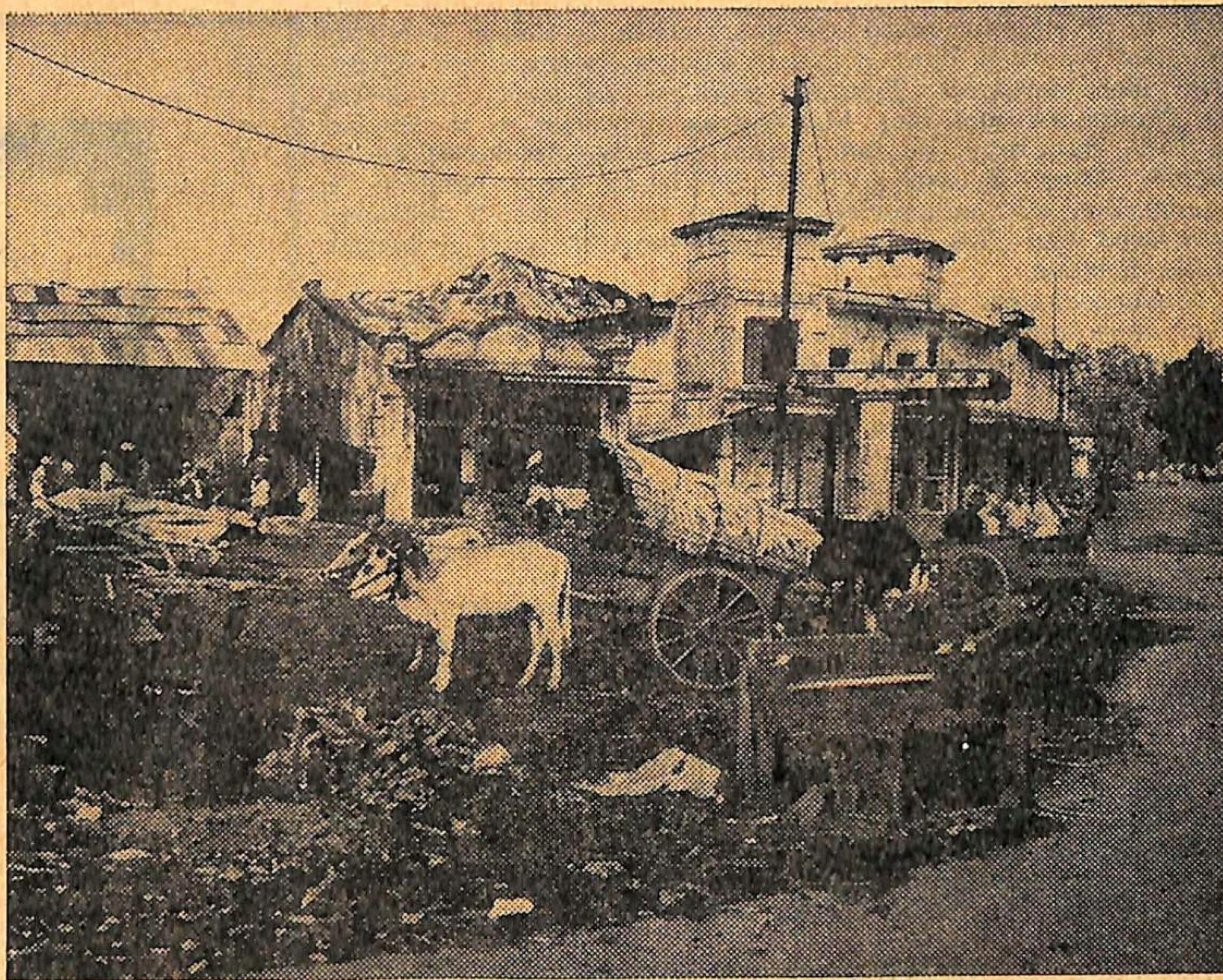
Meer actualiteit verleent het slotwoord aan deze rede, waarin deze woorden van den G.-G. Jhr. Tjarda van Starckenborgh, uitgesproken op 31 Augustus 1941, geciteerd worden:

„Het is de wensch van het beter deel der menschheid, dat op de verschrikkingen van heden een tijdperk zal volgen, waarin in wijder kring bereidheid heerscht om zelfzuchtig begeeren in te toomen, eigen aanspraken met begrip voor die van anderen, dus met matiging te dienen en in ons denken en ons willen aan de gemeenschap de plaats te geven, die haar toekomt. De bereidheid, ruim verbreed, zal naar waarheid het eerste vereischte zijn ter bereiking van hooger sociale rechtvaardigheid en meer ordelijke interstate-lijke betrekkingen. Onmisbaar is zij tevens voor de harmonieuze regeling van de verhoudingen der deelen binnen ons rijkverband”.

Pelopors

„Pelopors” zijn de door de Japanners stelselmatig opgeleide zeer jonge menschen; pelopors zijn vooral de vroegere rampokkers en andere misdadige elementen; pelopors waren er in Indië altijd — zooals er in elke samenleving crimineele elementen zijn — alleen is voor de boeven op Java door het wegvallen van alle gezag het grootste deel van het land in een boevenparadijs herschapen.

Dezer dagen zagen wij een dertigtal hunner. Door losse touwen aan elkaar gebonden zaten zij twee aan twee op de roode aarde bezuiden Batavia en werden op bijna vriendelijke wijze ondervraagd door Nederlandsche militairen. Kenners van de streek deelden ons mede, dat met uitzondering van de helmen met het rood-wit embleem, de Japansche uniformen en wapens, deze lieden in niets verschilden van de voormalige rampokkers en moordenaars uit dit gebied. Het is een eigenaardige gewaarwording deze lieden eens van aangezicht tot aangezicht te zien. Boeventronies, de meeste, kennelijke onnoozele, doch niet minder gevaarlijke meelopers, enkele minwaardige desaelementen. Daar zaten zij dan, abject in hun vernedering, hun schaamte — niet over het falen van hun opzet, doch over het feit, dat zij „dom gemaakt” waren, zooals zij het noemen, dat anderen hun te slim af waren geweest. Draaiend, liegend; dwaze, kinderlijke uitvluchten zoekend; hun leiders verlooche-nend; in enkele gevallen weigerend hun naam te noemen; meestal echter beweerend, dat zij de leiders niet kenden en maar meegedaan hadden. Kortom, precies zooals het al eeuwen geweest is met deze menschen, die de desa tot last en schrik, schadelijk voor de gemeenschap, werkschuw tot in het onwaarschijnlijke, met enkele centen tot slordig moorden te bewegen zijn. Weinig zullen zij vermoed hebben, zooals zij daar gedwee in de zon zaten, dat kort geleden een wereldpers hen de voorvechters der Indonesische vrijheid noemde. Vrijheid — och, arme! Bebloede gezichten, bloedbespatte tunieks, teekenen van den ernst der gevechten, die vroeg in den ochtend van dien dag ergens beoosten Batavia hadden plaats

Menado is een door oorlogsgeweld grootendeels verwoeste stad.

gehad, gevechten waarbij ook weer enkele waardevolle, frische jonge krachten aan onze weermacht ontvallen waren, getroffen door Japansche kogels uit vele moordenaarshanden.

Wat zou de wereld opzien, wanneer zij eens kennis zou kunnen maken met deze gruwelijke werkelijkheid, wanneer zij de „leugen” waarvan Mr. Slamet in zijn brief sprak, eens zien kon. Maar de waarheid is aangaande deze dingen reeds lang niet meer gewild. „You can't sell the truth about these things nowadays!” zei dezer dagen een oorlogscorrespondent ons. Bittere woorden, bitter niet het minst voor ons, Nederlanders. Zoover is het gekomen: het beeld dat aangaande den toestand allengs is opgebouwd — niemand kan meer onwetendheid veinzen aangaande het hoe — overheerscht al het andere. De schaduw van dat beeld verduistert alles, ook de van oudsher zoo opgejaagde waarheid. En in het diepst van die schaduw zit thans de Nederlander, de „uitbouter”, de gewetenlooze exploitant, wiens „koloniaal” optreden leidde tot het opstaan der horden — dezer horden moordenaars.

De pelopors echter zaten in de warme zonneschijn en ontweken op weinig bewonderenswaardige wijze alle directe vragen. Naast hen, in rijen van honderden, zaten de mannen boven de zestien uit de desa, die tevoren door deze nobele strijders geterroriseerd waren. Het schijnt gewoonte te zijn om in dergelijke gevallen de betrokken desa — die overigens slechts slachtoffer is geweest — een lesje te geven; de bewoners worden in grooten getale meegevoerd, hun namen worden genoteerd, zij worden een dag vastgehouden en dan met een vermaning teruggezonden. Een ander maal zullen zij wel wijzer zijn waarschijnlijk en hun angst overwinnen door tijdig de macht die rust en orde bewaakt in dit gebied van de aanwezigheid der kwade elementen op de hoogte te stellen. Ook dat is de bedoeling, de desabewoners moeten er van doordrongen worden, dat zij geen gevaar loopen, wanneer zij de militaire politie inlichten. De angst voor het immers reeds eeuwen rondwarend gespuis zit er echter diep in. Het kost eenige moeite en overredingskracht om hen zoover te krijgen. Maar dat het lukt en snel lukt en volledig lukt, dat bewijst het gebied bezuiden Batavia.

Mooi werk in Bandoeng

Mevrouw Roosenwald-Hojel meldt ons een aantal bijzonderheden over prachtig werk, dat in Bandoeng tijdens de Japansche bezetting verricht werd.

Reeds eind Maart bleek dat vooral de soldatenvrouwen geen geld meer hadden en in droevige omstandigheden leefden: vrijwel zonder kleren, terwijl het huisraad voor voedsel verkocht werd. Men heeft toen de hulpverlening georganiseerd;

door dr. Posthumus werd een gaarkeuken in Kebon Kawoeng geopend waarvan later nog drie filialen kwamen. De schrijfster met mevrouw Treuren werkten in Z.O. Bandoeng, dr. Pannekoek met mej. Martens en mevrouw v. d. Winkel in N.O. Bandoeng, de heer Drost in Z.W. Bandoeng en de familie Asbeck-Brusse in N.W. Bandoeng. Daar behalve de gaarkeuken alle hulpverlening door de Japanners verboden was, deed men alles zoo geheimzinnig mogelijk. Ook de kerken werkten mede.

Huisbezoeksters trokken rond en namen in de schamele kampongwoningen de toestand op. Kleeding genoeg? Geneeskundige behandeling? Bijvoeding? Arang-geld? Baby op komst? Baby ziek?

Deze gegevens werden verwerkt. Elk gezin kreeg eens per week suiker, zout, rijst, soms olie en kitjap. Er werden melkbons verstrekt. Het woningprobleem was zeer moeilijk; hiervoor zorgde de heer De Ridders. Eind 1942 moesten vele vrouwen naar het Tjihapitkamp verhuizen en de papandajan-buurt werd Kareës-kamp.

Toch kon men nog voortgaan. Er kwamen steeds meer klanten voor de bijvoeding. Er waren naast deze organisatie en de kerken ook anderen die hielpen, maar zich niet aan wilden sluiten, o.a. een bekende figuur in Tjibankong, „Oome Dirk”.

De vader van de bijvoeding was de heer Ingram, zijn helper de heer v. d. Veen, zijn helpster mevrouw Kauffeld. Hoofd van de uitdeeling mej. L. Meyer, geholpen door mevrouw Wildeman en mevrouw Dobson. Wij noemen nog: mevrouw Treuren, mevrouw Kuyper, mej. Bokelman, mevrouw Van Ofen, mej. Geldens en mej. Veth, zoomede mevrouw Le Coq d' Armanville.

Ten slotte werden 1800 menschen verzorgd. Zelfs toen later velen in de kampen gevangen zaten, werd de hulpverlening voor wie buiten bleef nog voortgezet; het leek ons nuttig dit goede werk te vermelden.

Prachtig werk werd nog gedaan door de Beatrix Kliniek in Kareës, onder leiding van het Leger des Heils. Ook daar was voortdurend geldgebrek; dr. J. v. d. Velde gebruikte ook potjes van het Roode Kruis en gaf groote bedragen uit eigen beurs. Hij was na de bevrijding hoofd van het Rapwi Roode Kruis in Bandoeng, doch is helaas overleden.

Gereserveerd voor
GEO. WEHRIJ & Co.
Amsterdam

**DE NEDERLANDSCHE
HANDEL-MAATSCHAPPIJ, N.V.**
70 KANTOREN IN NEDERLAND

ALLE BANK-, EFFECTEN-
EN ASSURANTIEZAKEN

H. B. LOHMAN & ZOON

Juweliers

PLAATS 5 - DEN HAAG
Telefoon 113442

INKOOP

van juweelen,
gouden en zilveren werken
Sportprijzen

J. B. WOLTERS
Groningen - Batavia

Zoo juist verschenen:
Dr. M. G. EMEIS

INLEIDING TOT HET
ALGEMEEN BESCHAAFD

MALEISCH

Prijs, ingenaaid f3,65*
Gebonden f4,00*

Deze inleiding is een poging de basis van het Maleisch vast te leggen, zoodat het bewust beheerschen dezer taal mogelijk wordt.

Verkrijgb. b. d. Boekhandel

Voorschotten

op pensioens van Indische Rijks- en Gemeente ambtenaren worden verstrekt door de

N.V. SPAARBANK

**„ONDERLINGE
VOORZORG”**

Utrechtscheweg 15,
Amersfoort.

Geen borgen, geen kosten
vooruit.

Bankierskantoor M. de Jong & Zn.

Directeuren:

Dr. JOS. JANSSENS, Drs. H. C. DE LINT

MOLENSTRAAT 15a,
DEN HAAG

N.V.
ROTTERDAMSCH LLOYD

W. J. Innemee & Zonen n.v.

Den Haag
Denneweg 71-73
Telefoon 115940*

•
Haarlem
Kinderhuisvest 29-33
Telefoon 10441

**Begravenis
Transport
Crematie**

NEDERLANDSCH
INDISCHE **HANDELSBANK, N.V.**

AMSTERDAM - Singel 250
ROTTERDAM - Mathenesserlaan 235
's-GRAVENHAGE - L. Vijverberg 11

**Behartiging van
Uw belangen
in Indië en het
Verre Oosten**

DEVIEZENBANK

Eef

Ten Hoeve's

Roggebrood

Heerengracht 22, Waldeck Pyrmontkade 2E
DEN HAAG

v. Meursstraat 10a, ROTTERDAM

Rotterdamsche Bankvereniging

*Een sterke schakel
in het Binnen- en Buitenlandsch
Betalingsverkeer*

193 Vestigingen in Nederland

ROELF BOEKEMA

PRINSESTRAAT 60,
hoek Juffrouw Idastraat
's-GRAVENHAGE

**POSTZEGELS
VEILINGEN**

AANKOOP - VERKOOP
KEURING - TAXATIES

MESKER

PARKSTRAAT 10 - DEN HAAG

WONINGINRICHTING
BINNENHUISARCHITECTUUR

Restaurant

SAUR

Annex

Oester- en Snackbar

Lange Voorhout 51 Den Haag,
Telefoon 116020

NEDERL. STOOMVAART MAATSCHAPPIJ

„OCEAAN”, N.V.

Directie: Prins Hendrikkade 159,
AMSTERDAM

VOOR POSTZEGELS
ENGELKAMP!

AANKOOP
VERKOOP
VEILINGEN

THEO ENGELKAMP, Den Haag
Lange Poten 7a
Telefoon 113853

HOLLAND

OOST-INDIË

Vice versa

„Bagatelle”

PASSAGE 61 - DEN HAAG
Telefoon Café 114047
Telefoon Dir. 180788

Café-Concert

RESTAURANT 1e ETAGE

't Goude Hooft

Groenmarkt, Den Haag

TAVERNE - RESTAURANT

alwaar de keuk en op zeer
bijzondere wijze wordt verzorgd

STICHTING INDISCHE DOCUMENTEN

SPREEK, en men kent U!

Ja! Men taxéert U naar Uw spreken. Men bepaalt Uw waarde naar Uw woorden...
Schat men U hoog? Schat men U laag? Het hangt af van de wijze, waarop gij
Uw gedachten en gevoelens weet te uiten...

Wilt gij slagen in het leven, dan moeten de belangrijke mensen uit Uw omgeving
Uw waarde HOOG schatten. Dit bereikt men echter niet met wat „handig mondwerk”.

SLA UW VLEUGELS UIT!

Mening mensch blijft zijn
geheele leven lang als
een gevangene rondlopen,
terwijl hij — in figuur-
lijken zin — vleugels heeft.
Sla gij Uw vleugels uit. De
moderne toegepaste psychologie van
Dalmeijer's schriftelijke cursussen leert U
dat, — zooals 30 jaar van verrassende
successen overtuigend hebben bewezen.

Cursus 104907, men-
selfabrikant, schrijft:
„Het resultaat, dat ik
met Uw cursus heb
bereikt, is verblijvend.
Mijn eerste optreden
als Vrij Spreker had
plaats in de hoedanig-
heid van voorzitter van een vergadering.
Tevens heb ik op deze bijeenkomst een
sprekbeurt veruld van een half uur.
Alles is zeer goed verlopen.”

Cursist 105145,
winkelbediende,
schrijft: „Vrij te
kunnen en te dur-
ven spreken, die
grote en varig
begeerde schat,
heeft Uw cursus mij gebracht.
Uw lessen zijn in één woord
schitterend.”

BON (laagje deze lijn afsnijpen a.w.b.)
Zendt mij kosteloos Uw uitgebreide
brochure over „Vrij spreken, logisch
denken en praktische levenskunst”.

NAAM:

STRAAT: No.

ADRES:

(invoelen in DRUKletters a.w.b.)

Na invulling opzenden met 15 ct. aan

aan DALMEIJER'S CURSUSSEN, Afd. OW846

Konninginnew. 182, Adams-Z. U kunt ook per brief